

Universiteit Antwerpen
| Faculteit Rechten

Euthanasie is moord en dus hof van assisen of naar een nieuwe wettelijke regeling?

Dr. Evelien DELBEKE

Gastprofessor Universiteit Antwerpen

Legal Consultant (Mediure)

Overzicht

- **De strafrechtelijke kwalificatie van euthanasie**
- **De gevolgen van een kwalificatie als moord**
- **Naar een andere strafrechtelijke kwalificatie?**
- **Voorstel van andere strafrechtelijke omkadering**

De strafrechtelijke kwalificatie van euthanasie

▪ Verwijzingen in de Euthanasiewet

- Art. 3, §1: *“De arts die euthanasie toepast, pleegt geen misdrijf wanneer hij er zich van verzekerd heeft dat: [...]”*
- Art. 3bis: *“De apotheker die een euthanaticum aflevert, pleegt geen misdrijf wanneer [...]”*
- Art. 4, §2: *“De arts die euthanasie toepast, tengevolge een wilsverklaring zoals voorzien in §1, pleegt geen misdrijf indien deze arts er zich van verzekerd heeft dat de patiënt: [...]”*

▪ Welk misdrijf?

De strafrechtelijke kwalificatie van euthanasie

- **Kwalificatie in de rechtsleer: onder de artt. 393, 394 en 397 Sw.**
- **Kwalificatie in de rechtspraak in de zaak Tine Nys:**
 - Assisenproces januari 2020 n.a.v. euthanasie bij Tine Nys in 2010
 - Vervolging van uitvoerende arts en twee arts-consulenten
 - Verweer verdediging:
 - Gebrek aan een specifieke delictsomschrijving in de Euthanasiewet
 - Legaliteitsbeginsel?
 - Geen uitspraak door assisenjury
 - Corr. Oost-Vlaanderen, afdeling Dendermonde 12 oktober 2021:
 - Aan de vereisten van het legaliteitsbeginsel is voldaan, opzettelijke levensbeëindiging is strafbaar onder de artikelen 392 e.v. Sw.
 - Juiste kwalificatie is art. 397 Sw., want voorbedachten rade en toediening giftige stoffen

Gevolgen van een kwalificatie als moord/vergiftiging

▪ Potentiële strafmaat

- Art. 394 Sw. (moord) en 397 Sw. (vergiftiging): levenslange opsluiting

▪ Bevoegde strafrechter

- Moord is een niet-correctionaliseerbaar misdrijf
 - Wet Verzachtende Omstandigheden: geen verzachtende omstandigheden op niveau van de onderzoeksgerechten of O.M. mogelijk
 - Gevolg: enkel het hof van assisen is bevoegd (volksjury)
- Als wel correctionaliseerbaar zou zijn: correctionele rechtbank is bevoegd

Gevolgen van een kwalificatie als moord/vergiftiging

▪ Mogelijke onderzoeksmaatregelen tijdens het strafonderzoek

▪ Algemeen:

- Vingerafdrukken
- Huiszoeking (praktijk én privéwoning, allebei enkel mits bevel onderzoeksrechter en inlichting orde)
- Inbeslagneming (mits inlichting orde)
- Verhoor met audiovisuele opnames
- Bevel tot aanhouding in geval van volstrekte noodzakelijkheid voor de openbare veiligheid bij feiten met gevangenisstraf van 1 jaar of meer en wanneer recidivegevaar, vluchtgevaar, obstructiegevaar (bewijs) of collusiegevaar (zich verstaan met derden).

▪ Bijkomend mogelijk bij vervolging voor moord:

- Bevel tot aanhouding is mogelijk zonder beperking tot voormelde gevaren
- Telefoontap (!) – art. 90ter Sv. (subsidiariteit en mits schriftelijke machtiging onderzoeksrechter, inlichting en overleg orde)

Hoe kan het tot een strafonderzoek/-procedure komen?

- **Na een eventuele doorverwijzing door de Federale Controle- en Evaluatiecommissie (bij 2/3 meerderheid na nominatieve beoordeling)**
- **Klacht bij de politie of rechtstreeks bij het parket:**
 - Van om het even welke derde (familielid of vriend van patiënt, collega, zorginstelling, ...)
 - Parket beslist of al dan niet een onderzoek opstart (opsporingsonderzoek of gerechtelijk onderzoek indien bepaalde onderzoeksdaeden nodig zijn)
- **Klacht met burgerlijke partijstelling van een derde**
 - Voorwaarde ontvankelijkheid: de derde moet een belang hebben (te zijn benadeeld door een misdrijf)
 - Mits betaling borgsom
 - Gevolg: opstart gerechtelijk onderzoek

Naar een andere strafrechtelijke kwalificatie?

▪ Argumenten CONTRA

- (Symbolisch) niet raken aan het verbod om te doden
- Mechanismen om de straf te verzachten:
 - Beleidssepot (door O.M.)
 - Minnelijke schikking of strafbemiddeling?
 - Verzachtende omstandigheden bij de strafmaat
 - Opschorting of uitstel van de straf?
- Toestemming van het slachtoffer geldt niet als rechtvaardigingsgrond (openbare orde karakter)

Naar een andere strafrechtelijke kwalificatie?

▪ Argumenten PRO

- Waarde van symboliek indien levensbeëindiging toch wordt toegelaten?
- Mechanismen om de straf *in concreto* te verzachten zijn geen lapmiddel om een onevenredige straf *in abstracto* te remediëren
- Toestemming kan wel een rol spelen bij de bepaling van de *aard* en de *strafmaat* van het misdrijf
- Moord (tegen de wil van het slachtoffer) versus levensbeëindiging op verzoek?
- Strafonderzoek alsof moordenaar?
- Disproportioneel dus in strijd met de Grondwet en het EVRM
 - Cf. advies Raad van State
 - Visie Grondwettelijk Hof?

Naar een andere strafrechtelijke kwalificatie?

- **Corr. Oost-Vlaanderen, afdeling Dendermonde 12 oktober 2021**

- Stelt twee prejudiciële vragen aan het Grondwettelijk Hof:

1. *Of artikel 3 Euthanasiewet de artikelen 10 en 11 Grondwet schendt doordat elke schending van de voorwaarden en de procedures uit de artikelen 3 en 5 Euthanasiewet een inbreuk uitmaakt op artikel 397 Sw., ongeacht de aard van de geschonden voorwaarde of procedure, terwijl er minstens een onderscheid kan worden gemaakt tussen de categorieën van personen die de inhoudelijke voorwaarden schenden en de categorieën van personen die de procedurele voorwaarden van de Euthanasiewet schenden;*

Naar een andere strafrechtelijke kwalificatie?

- **Corr. Oost-Vlaanderen, afdeling Dendermonde 12 oktober 2021**

- Stelt twee prejudiciële vragen aan het Grondwettelijk Hof:
 2. *Of artikel 3 Euthanasiewet de artikelen 10 en 11 Grondwet schendt, doordat de handeling van een arts die op uitdrukkelijk verzoek van een handelingsbekwame meerderjarige persoon een stof toedient aan die persoon, waardoor het leven van die persoon wordt beëindigd en waarbij het oogmerk om te doden in hoofde van de arts enkel is ingegeven door het verzoek van die persoon om een einde te maken aan diens aanhoudend en ondraaglijk lijden dat medisch niet gelenigd kan worden, wordt gelijkgesteld met de handeling van om het even welke persoon die een andere persoon doodt, met het oogmerk om te doden, door een stof toe te dienen die de dood teweegbrengt, en dit wanneer de arts bij zijn handeling niet alle voorwaarden en procedures heeft nageleefd uit de Euthanasiewet.*
- Pleitzitting op 12 oktober 2022

Voorstel van een andere strafrechtelijke omkadering

▪ Afzonderlijke delictomschrijving

▪ Meerdere opties:

- Als uitzondering op het delict moord: cf. Luxemburgse Euthanasiewet (§2 bij art. 394 Sw.)
- (Als strafverminderende verschoningsgrond in het Strafwetboek)
- Als afzonderlijk wetsartikel:
 - Ofwel in het Strafwetboek: cf. Nederland (bv. in België: een art. 397*bis* Sw.?)
 - Ofwel in de Euthanasiewet zelf

▪ Bepalend in de keuze:

- Al dan niet aansluiten bij 'moord'?
- Al dan niet bereidheid tot (nieuwe) wijziging Strafwetboek?
- Complexiteit van wijzigingen (en bereidheid tot wijziging)

Voorstel van een andere strafrechtelijke omkadering

▪ Lagere strafmaat

▪ Meerdere mogelijkheden

- Één algemene (lagere) strafmaat zonder verdere diversifiëring i.f.v. voorwaarden (cf. Nederland)
 - Contra: advies Raad van State
- Gediversifieerd sanctieapparaat i.f.v. strafwaardigheid geschonden voorwaarde (cf. Luxemburg)
 - “Materiële” voorwaarden
 - “Procedurele” voorwaarden (met al dan niet nog verder onderscheid)
 - Al dan niet rol voor tuchtorgaan (cf. Luxemburg)?

▪ Gepaste strafmaat?

- Levensbeëindiging op verzoek
- Procedurele voorwaarden

Voorstel van andere strafrechtelijke omkadering

- **Verdere uitwerking van een concreet voorstel door een denktank**
 - Prof. dr. Thierry Vansweevelt
 - Prof. dr. Tom Balthazar
 - Prof. dr. Freddy Mortier
 - Mr. Dr. Sylvie Tack
 - Mr. Dr. Christophe Lemmens
 - Dr. Evelien Delbeke
 - Andere specialisten in consult

Universiteit Antwerpen
| Faculteit Rechten

Euthanasie is moord en dus hof van assisen of naar een nieuwe wettelijke regeling?

Dr. Evelien DELBEKE

**Gastprofessor Universiteit Antwerpen
Legal Consultant (Mediure)**